

УДК 624:334.012.82

О.М. Чупир

РОЛЬ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ В ПРОЦЕСАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

В статті розглянуто основні проблеми інтеграції України до світового господарства та визначено роль будівельного комплексу країни як в інтеграційних процесах, так і в процесах забезпечення конкурентоспроможності підприємств, галузей та країни.

Ключові слова: будівельний комплекс, інтеграція, світове господарство.

В статье рассмотрены основные проблемы интеграции Украины к мировому хозяйству и определена роль строительного комплекса страны как в интеграционных процессах, так и в процессах обеспечения конкурентоспособности предприятий, отраслей и страны.

Ключевые слова: строительный комплекс, интеграция, мировое хозяйство.

In article the basic problems of integration of Ukraine to the world economy and definitely role of a building complex of the country both in integration processes, and in processes of maintenance of competitiveness of the enterprises, branches and the countries are considered.

Keywords: a building complex, integration, the world economy.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що активна участь України в сучасних інтеграційних процесах зумовлена бурхливим розвитком глобалізаційних процесів, перевагами міжнародного поділу праці, потребою наближення держави до

світового господарства. В сучасних умовах господарювання інтеграція сприятиме розвитку міжнародних економічних зв'язків країни, участі країни у міжнародному поділі праці, закріпленню позицій вітчизняних виробників на світовому ринку. На швидкість та якість даних процесів впливає, в першу чергу, рівень економіки країни, її структура та соціально-ринкова направленість. Однак, велика питома вага фізично та морально застарілої техніки в складі основних виробничих фондів (понад 60 %), диспропорції в системі самозабезпечення ключових галузей життєдіяльності країни (майже повна зовнішня паливно-енергетична залежність; задоволення потреби в електротехнічних і кабельних виробках, продукції текстильної, целюлозно-паперової та медичної промисловості лише наполовину; відсутність виробництва каучуків, ряду продуктів органічного синтезу, устаткування для легкої промисловості, переробних галузей агропромислового комплексу), незбалансованість галузевої структури промисловості з точки зору її соціальної орієнтації негативно впливають на інтеграцію України до світового господарства [1]. Саме тому сьогодні, особливо після фінансово-економічної кризи, виникає необхідність пошуку шляхів підвищення рівня розвитку економіки країни, її галузей, підприємств та їх конкурентоспроможності.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань міжнародних інтеграційних процесів у світовій економіці, інтеграційних процесів в Україні та в певних галузях економіки країни присвячено праці таких вчених: Є. Авдокушіної, Г. Мернікової, Ю. Кравцої, А. Фіалко, Л. Масловської, А. Філіпенко, В. Будкіна, М. Максимової, І. Дульської [2-10]. Однак, питання визначення найбільш доцільного шляху інтеграції України до світового господарства та забезпечення належного рівня конкурентоспроможності як галузей, підприємств, так і країни в цілому залишається відкритим.

Завдання дослідження. Метою статті є визначення ролі будівельного комплексу України в процесах інтеграції її до світового господарства та в забезпеченні конкурентоспроможності.

Основний матеріал дослідження. В умовах міжнародного поділу праці, жодна країна світу не може забезпечити високу ефективність національного виробництва, якщо воно не інтегрується, в тій чи іншій мірі, у світове виробництво. Це безпосередньо стосується й України. На фоні глобалізаційних процесів економічного і технологічного розвитку загострюється міжнародна конкуренція не тільки окремих виробників, а й цілих країн. Україна відстає від більшості країн майже за всіма макроекономічними показниками, що визначають рівень її конкурентоспроможності. Недостатній рівень розвитку економіки країни в цілому, промислового та будівельного комплексів, окремих підприємств може призвести до втрати частки ринку, конкурентоспроможності як підприємства, так і галузі та країни. Сьогодні значний вплив на швидкість та якість інтеграційних процесів в Україні здійснила фінансово-економічна криза, яка призвела до скорочення обсягів виробництва вітчизняних підприємств, скорочення експорту. В теперішній час намітилася позитивна динаміка в обсягах промислового виробництва. Так темп росту в першій половині 2011 року склав 8,9 %, однак вітчизняні підприємства залишаються неконкурентоспроможними на міжнародному ринку. Про таку негативну тенденцію свідчить і скорочення експорту товар та послуг, яке складає понад 40 % [11].

Основними проблемами промислового комплексу країни є відсутність грамотної промислової політики, неефективною лишається галузева структура промислового виробництва. Сировинний ухил виробничої структури, розрахований переважно на потреби експорту, робить промисловість і економіку в цілому надзвичайно залежними від кон'юнктури зовнішнього ринку, стримує розвиток внутрішнього ринку і звужує національні можливості щодо розвитку економіки, що призводить до виснажливого та нераціонального використання природних ресурсів, прогресу процесів забруднення і деградації довкілля. Загострилася проблема технологічного стану промислового виробництва. Собівартість продукції національних виробників занадто висока, а якість не відповідає міжнародним стандартам. Низька конкурентоспроможність вітчизняного виробника, в першу чергу,

пов'язана з відсутністю належних інвестицій в розвиток промислового сектору України, оскільки потребує впровадження новітніх технологій виробництва, оновлення основних фондів (майже 60 % основних фондів промисловості морально та фізично зношені).

Слід відзначити, що зростанню рівня розвитку промислового, машинобудівельного, транспортного секторів економіки, соціального забезпечення населення країни сприятиме розвиток будівельного комплексу країни. Саме будівельний комплекс посідає особливе місце в економіці держави, створюючи основні фонди для функціонування всіх без винятку галузей економіки, які забезпечують соціокультурні та побутові потреби населення.

Будівельний комплекс – це складна міжгалузева система, кожна з галузей якої є сукупністю корпорацій, концернів, підприємств і організацій, що виробляють будівельні матеріали і здійснюють виробниче (промислове, сільськогосподарське, дорожнє), культурно-побутове, житлове та інші види будівництва. Основним завданням такого комплексу є створення та оновлення основних фондів народного господарства. Будівельний комплекс України складається з таких основних блоків як: будівництво (будівельне виробництво); промисловість будівельних матеріалів; будівельне машинобудування; транспортно-конструкторські та дослідні роботи в галузі будівництва (рис.) та тісно пов'язаний з іншими галузями народного господарства. Насамперед, за його участю створюється значна частина основних (виробничих й невиробничих) фондів. З іншого боку, комплекс є споживачем продукції багатьох галузей. Так, будівництво використовує 10 % продукції машинобудування, 20 % прокату чорних металів, 40 % лісоматеріалів. Також будівельний комплекс споживає вироби хімічної промисловості (лаки, фарби, пластмаси). Для продукування будівельних матеріалів потрібна велика кількість палива, а іноді й води. Будівельні матеріали, конструкції є важливою складовою частиною вантажообігу транспорту. Транспортні витрати в собівартості будівництва складають близько 25 % [12].

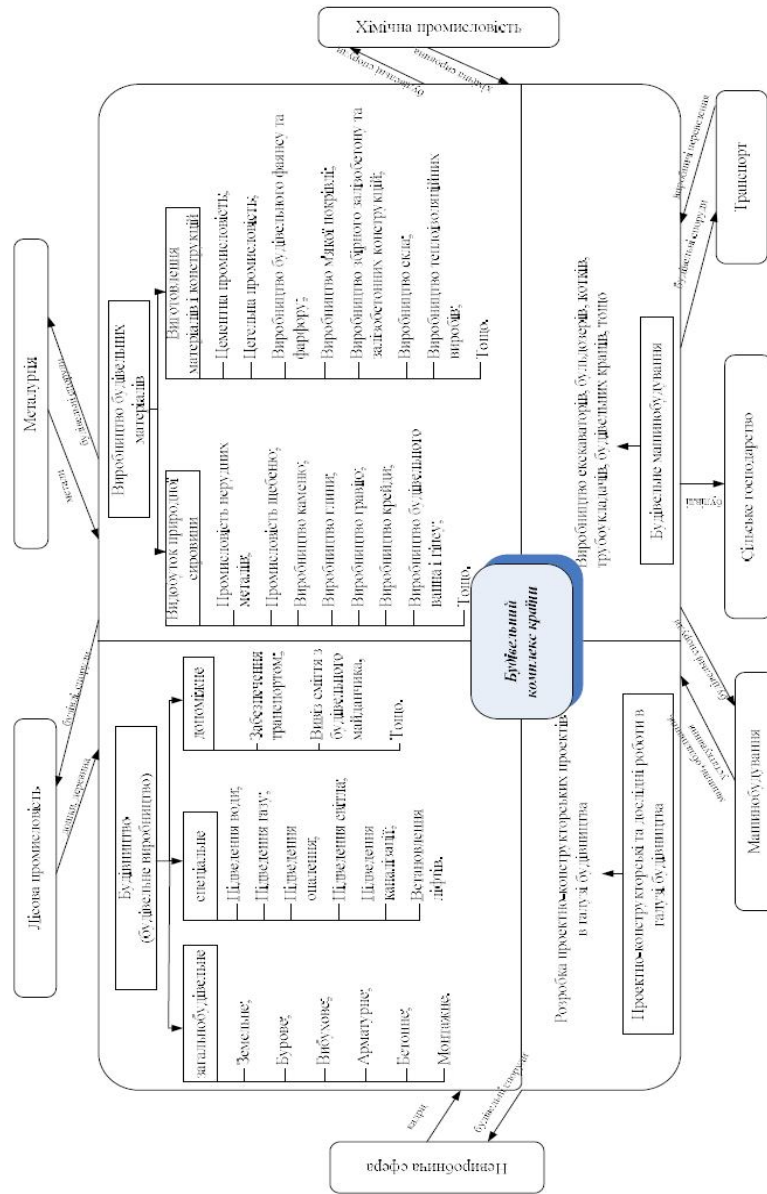

Рис. 1. Схема будівельного комплексу України та його міжгалузевих зв'язків

Одними з найважливіших ланок будівельного комплексу України, які виступають одночасно як його елемент та галузі, що його обслуговують є будівельне машинобудування та проектно-конструкторська та дослідна діяльність.

Будівельне машинобудування – галузь важкого машинобудування, підприємства якого виробляють майже 2 тис. машин, механізмів, устаткування, які використовуються для виконання промислового, житлового, шляхового будівництва, меліорації земель, комунального господарства, а також для добування і виробництва будівельних матеріалів, серед них – екскаватори, бульдозери, катки, трубоукладачі, будівельні крани тощо.

Україна практично повністю забезпечує себе будівельною технікою. Найбільшими центрами її виробництва є: Київ (виробництво екскаваторів), Харків (бетономішалки, шляхові машини), Одеса (важкі крани), Миколаїв (шляхові машини), Краматорськ, Кременчук, Бердянськ [13, 14].

Базовою ланкою будівельного комплексу є промисловість будівельних матеріалів. В Україні виробництво будівельних матеріалів отримало високий розвиток завдяки значній сировинній базі та давньому господарському освоєнню території. Так найбільшими центрами промисловості будівельних матеріалів є Київ, Харків, Одеса, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Кривий Ріг, Маріуполь, Донецьк [12-14].

Розглядаючи власне будівельне виробництво (будівництво), слід зазначити, що характерною рисою будівельного комплексу є наявність, в цьому секторі, великої кількості дрібних підприємств, які на жаль сьогодні, в умовах жорстокої конкуренції потребують підвищення ефективності своєї діяльності.

Будівництво об'єднує підрядні будівельні, монтажні, спеціалізовані організації і ті, які виконують роботи господарськими способами, а розвиток її індустрії залежить від обсягів і темпів розвитку ряду галузей промисловості, зокрема, чорної металургії, машинобудування, енергетики, промисловості будівельних матеріалів, деревообробної промисловості та ін., що зумовлює складні міжгалузеві зв'язки капітального будівництва.

Маючи тісні міжгалузеві зв'язки, потужну сировинну базу, високий рівень науково-технічного потенціалу будівельний комплекс України за підтримки держави, залучених інвестицій, як вітчизняних так і іноземних, грамотної галузевої політики спроможний забезпечити оновлення, переоснащення, модернізацію основних виробничих фондів, інфраструктур, як підприємств провідних галузей економіки України, так і країни в цілому, що сприятиме підвищенню потужностей підприємств, підвищенню їх конкурентоспроможності та виходу на міжнародний рівень.

Висновки. Будівельний комплекс України є складною міжгалузєвою структурою, яка призначена здійснювати оновлення на сучасній технологічній основі виробничих фондів, розвиток та удосконалення соціальної сфери, реконструкцію, модернізацію, технічне переоснащення виробничих матеріальних благ як промисловості, так і країни в цілому, що, в свою чергу, сприятиме розвитку інтеграційних процесів країни. Однак, для ефективного функціонування даного комплексу виникає необхідність вирішення таких проблеми як: активне впровадження різних форм власності; застосування сучасних будівельних технологій; підвищення технічного рівня на підприємствах усіх ланок комплексу; збільшення потужності будівельної ланки та підвищення її конкурентоспроможності для закріплення на вітчизняному ринку будівельних послуг; активне розширення сировинної бази комплексу за рахунок використання величезних обсягів відходів промислового виробництва; зниження техногенного навантаження на природне середовище та забруднення його компонентів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Інтеграція України у сучасну світогосподарську систему: [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://books.br.com.ua/23705>*
2. *Мерніков Г.І. Європейська інтеграція України та економічна безпека держави // Центр європейських ініціатив: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eu.sumy.ua/nc/center/articles>*
3. *Авдокушин Е.Ф. Международные экономические отношения: Учебник для вузов. – М.: Юристъ, 2002. – 368 с.*
4. *Кравцов Ю.М. Україна на шляху європейської інтеграції // Бізнес-огляд. – 03.2005. – С. 24.*
5. *Масловська Л. До питання оцінки передумов інтеграції України в ЄС // Економіка України. – 2008. – № 6. – С.72-79.*
6. *Філіпенко А. Інтеграційні перспективи України: бігравітаційна модель // Економіка України. – 2005. – № 6. – С.11-22.*
7. *Будкін В. С. Новітні тенденції міжнародного поділу праці в контексті оптимізації української економіки // Зб. наук. праць. – Вип. 50. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин. – 2006. – С.28-35.*
8. *Максимова М. Молодые ученые об интеграции в глобализирующемся мире // МЭ и МО. – 2008. – № 9. – С.97-105.*
9. *Бутенко І.І. Управління інтеграційними процесами // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2010. – № 2. – С.60-64.*
10. *Дульська І.В. Особливості інтеграційних процесів у високотехнологічних галузях промисловості на сучасному етапі // Вісник МНТУ: Серія Економіка. – 2011. – № 2. – С.75-84*

11. Офіційний сайт Державного комітету статистики України: [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Будівельний комплекс: [Електронний ресурс] // Економіка і фінанси. – Режим доступу: <http://finansist.km.ua/>
13. Будівельний комплекс України: [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://toplutsk.com/info-contacts.html>
14. Розміщення продуктивних сил: Посібник [Електронний ресурс] / Л.Л. Тарангул, І.О. Горленко, Г.І. Свтушенко. – К., 2000. – 264 с. // Режим доступу: <http://polkknig.narod.ru/econom/rps/index.htm>

Стаття надійшла до редакції 07.10.2011

Рецензент – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри «Економіка підприємства і підприємництво» Одеського національного морського університету **В.В. Жихарєва**.